

ОДРИЧНА РЕЧЦА α - У ГРЧКОМ И ЊЕНИ СРПСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

У раду се у складу са традиционалним конфронтативним проучавањем два типолошки и генетски различита језика, грчког и српског истражује универзална лингвистичка категорија творбе уз одричну речцу. На нивоу лексике анализиран је најчешћи начин синтетичке негације у грчком са партикулом α - и њени преводни еквиваленти који су у корпусу углавном изражени префиксима *не-* и *без-*.

Кључне речи: грчки, српски, речца, одрицање.

1. Одрицање – Врсте одрицања

1.1. У међуљудском комуникацијском чину примећује се учестала језичка универзалија негације, будући да „лица која говоре не прихватају постојање неког ентитета у ширем смислу, јер према њиховом мишљењу, нешто што су чули о себи, не важи или својим сабеседницима приписују, попут става или очекивања, оно што није речено.“ (Велудис 2005: 15)

1.2. Баш у тој чињеници леже међујезички осврти којим се истражује значење негативних префикса, али и врста узроковане негације. О томе Круж (Cruse 2006) истиче да комбинација негативног префикса и одговарајуће основе резултира са пет врста одрицања:

- а) *логичко одрицање:* „могуће“ – „немогуће“ = „немогуће“ је логички еквивалент „није истина да је могуће“;
- б) *поларно одрицање:* „симпатија“ – „антипатија“ = „антипатија“ није еквивалент „није истина да постоји симпатија“, јер та структура може да значи и „постоји индиферентност“;
- в) *инверзно одрицање:* „обући“ – „свући“;
- г) *лишавајуће одрицање:* „одмрзнути“;
- д) *евалуцијско одрицање:* „љубазан“ – „нељубазан“.

¹ asimopoulosp@yahoo.gr

2. Изражајна средства негације у грчком и српском језику

- 2.1. У грчком граматичари (Клерис-Бабиниотис 2005: 365) разликују:
- а) *граматичку негацију*: манифестује се на синтаксичком нивоу и отелотворује се речцама *δεν, μη(ν)* (не); прилозима *όχι* (не), *μπα* (немогуће је), *ποτέ* (никад), *πουθενά* (нигде); предлозима *δίχως, χωρίς, άνευ* (без); заменицама *κανείς - καμία - κανένα* (ниједан).
 - б) *лексичку негацију*: изражава се речима које се представљају као аутентични носиоци одрицања, односно речима изведеним морфемама *α-, ζε-, απο-, αντι-*.

2.2. У српском негација се постиже:

- а) негативним партикулама *не, ни*; б) неодређеним заменицама *нико, ништа, никакав*; в) прилозима *нигде, никад, никако*; г) везницима *ни – ни, нити – нити*; д) одричним глаголским обликом *нема* или глаголима са супротном значењском нијансом *одбити*; ђ) предлогом *без*; е) префигираним речима уз негативне *не-, без-, а-, и-*; ж) потврдним структурама (Баш си у праву!) чија интонација и ред унутарреченичних чланова одражава индиректну негацију (Јесперсен 1917: 22).

3. Дефиниција грчке одричне речце *α-* и српских *не-, без-*

3.1. Најучесталију фреквенцију у творби негираних речи показују префикси *α-* у грчком, а *не-, без-* у српском.

3.1.1. Новогрчка Граматика (Триантафилидис 1941) партикуле *α-(ανα-, αν-)* сматра фундаменталним морфемама које указују на негацију или лишење другог дела сложене речи.

3.1.2. Према Речнику Новогрчког (РН 1998) негативни префикси *α-, αν-* означавају: i) уз придеве: појам супротан од коренске речи (*αβέβαιος*: **несигуран**) и немогућност (*αδικαιολόγητος*: **неоправдан**); ii) уз именице: недостатак или одсуство ситуације означене основном речи (*ανελευθερία*: **неслобода**); iii) са глаголима: контраст у вези са основном речи: *ατυχώ* (бити **несрећан**).

3.1.3. Бабиниотис (РНГЈ 1998) наглашава да се ради о негативном префиксу старог и савременог грчког који бележи одрицање (*άγνωστος*: **непознат**), чија се етимологија (индоевропски *n-) подудара у другим језицима: латински **in-**ops (сиромашан); санскрит **an-**udrah (безводан); немачки **un-**klar (нејасан); енглески **un-**able (неспособан). Пред сугласником

који је у древном грчком имао дигаму ($\acute{\alpha}\epsilon\rho\upsilon\omicron\varsigma$: лењ) или спиритус аспер ($\acute{\alpha}\upsilon\lambda\nu\omicron\varsigma$: неиспаван) јавља се као α - и пред самогласником као $\alpha\nu$ - ($\alpha\nu\acute{\alpha}\xi\iota\omicron\varsigma$: безвредан).

3.1.4. Међутим у придевима префигираним са одричним префиксом α - често се јавља, и то у колокацијама, пренос из лишавања у наглашавање. У том случају именице презентирају конкретно стереотипско обележје (величина, интензитет, квалитет) у таквом степену чије прекорачење омогућује обистињавање појма означеног глаголом - основом: $\alpha\sigma\upsilon\kappa\rho\iota\tau\epsilon\varsigma$ $\tau\iota\mu\acute{\epsilon}\varsigma$ = неупоредиве цене, $\alpha\nu\epsilon\acute{\iota}\pi\omega\tau\eta$ $\chi\alpha\rho\acute{\alpha}$ = неизрецива радост.

3.1.5. Српски истраживачи (Бошков 1981; Гортан-Премк 1987; Грицкат 1961–1962; Московљевић 1966; Мразовић-Вукадиновић 1990; Оташевић 1995–1996; Пипер 2005: 963–982; Радовановић 1990; Радовић-Тешић 1987; Ристић 1961–1962) опширним радовима илустровали су четири главне функције префикса **не-**: i) формирање антонима (**несрећа**); ii) приписивање негативне конотације (**невреме**); iii) одсуство обележја (**неискрен**); iv) обликовање парова (проходан- **непроходан**).

3.1.6. К томе префикс **без-** функционише као носилац негације сложене речи чији је први део (**безбрижан**) или бележи одсуство својства (**бесмисао**). Најчешће се „комбинује са суфиксом -је у именицама које значе стање: *безнађе, беспуће, безумље, безакоње, безвлашће, бесцење*“ (Клајн 2002: 204).

4. Корпус

Корпус за анализу грчког језика сачињен је на основу оригиналног текста романа чији је аутор Дидо Сотириу “ Ματωμένα χόματα “, а српски еквиваленти су ексцерпирани из превода „Земља натопљена крвљу“.

5. Класификација примера

У корпусу је укупно пронађен 71 пример од којих је 67 са I) одричним префиксом α - и II) 4 са емфатичним α -. Конкретније уочавамо: а) 59 придева; б) 8 именица; в) 2 глагола. Што се сложеница са емфатичним α - тиче, наилазимо на: г) 1 придев; д) 1 именицу и ђ) 2 глагола.

6. Одрична речца

6.1. Придеви

Код ексцерпираних негираних придева у осам (8) случајева основу сачињава придев, у осамнаест (18) именица и у тридесет три (33) глагол.

I. одрична речца α- (αν-) а) придеви / придеви		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. άγνωστο (109)	< α + γνωστός = познат	непознато (92)
2. αδέξια (329)	< α + δεξιός = десни, спретан	неспретно (284)
3. αδύνατο (195)	< α + δυνατός = могући	нема говора (165)
4. ακίνητες (265)	< α + κινητός = покретан	непомичне (227)
5. ανήσυχες (22)	< αν + ήσυχος = миран	немирне (18)
6. αόρατο (253)	< α + ορατός = видљив	невидљивим (217)
7. ασήμαντες (236)	< α + σημαντικός = важан	незнатне (201)
8. αφιλόξενα (111)	< α + φιλόξενος = гостољубив	непроходне (93)

6.1.1. Очигледна је карактеристика грчких придева изведених од придева чување морфолошког идентитета, факат који олакшава семантичку препознатљивост саставних делова и стога и самих сложеница.

6.1.2. Вреди споменути да се негативна речца додаје углавном придевима на -ος, -η, -ο и само једном на -ύς, -ιά, -ύ (**ανάλαφρος** < αν- + ελαφρός), док изузев (**ανήσυχες** < αν- + ήσυχος) и **αφιλόξενα** (< α- + φιλόξενος) узрокује пренос акцента са последњег на претпоследњи слог.

6.1.3. Позитивну конотацију представља једна сложеница, односно **ανάλα- φρος**, док су остале негативног карактера, мада се у метафоричкој нијанси употребљавају уз позитиван смисао (**ανήσυχο παιδί**: несташно дете; **ανήσυχος άνθρωπος**: студиозан човек). Односе се на свакодневну комуникацију, али и на научну терминологију (**άγνωστο άτομο**: непознато лице; **άγνωστος x** : непознато x).

6.1.4. Српски преводни еквиваленти су у значајној мери префигирани придеви уз префикс **не-** и само једном уз безличну одричну структуру (**αδύνατο**: нема говора). Сви означавају негацију својства негирајући значење придева у мотивационој основи која се формира од глаголских придева трпних на **-ан** и **-т** или суфиксом **-љив**.

I. одрична речца α - (αν-) α) придеви / именице		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. αγράμματος (214)	< α + γράμματα = образовање	неписмен (183)
2. αδάκρυτη (321)	< α + δάκρυ = суза	сувих очију (277)
3. (πιο) άδικα (39)	< α + δίκαιο = правда	неправеднијим (33)
4. αδίστακτος (222)	< α + διασταγμός = устручавање	спреман на све (189)
5. άκαρδος (86)	< α + καρδιά = срце	бездушан (73)
6. άμαχος (287)	< α + μάχη = битка, борба	ненаоружано (248)
7. αμούστακο (52)	< α + μουστάκι = бркови	голобради (43)
8. άμυαλη (243)	< α + μυαλό = мозак, ум	неразумнице (208)
9. αναϊμικά (116)	< αν + αίμα = крв	бледи (98)
10. άναντρος (328)	< αν + άνδρας = мушкарац	прави мушкарац (283)
11. ανελέητα (237)	< αν + έλεος = милосрђе	немилосрдно (202)
12. άνομο (37)	< α + νόμος = закон	грешни (31)
13. ανύπαντρη (56)	< αν + ύπανδρος = удата	неудата (47)
14. ανυπόμονα (329)	< αν + υπομονή = стрпљење	нестрпљиво (284)
15. άπροικη (98)	< α + προίκα = мираз	без мираза (83)
16. άσπλαχνα (71)	< α + σπλάχνο = утроба	немиле (60)
17. άταφος (173)	< α + τάφος = гроб	несахрањене (147)
18. ατρύγητα (141)	< α + τρύγος = берба	никакве користи (120)

6.1.5. Са морфолошког аспекта као основа функционишу: i) првостепена лексичка морфема (**αναϊμικά** < αίμα); ii) глаголска именица (**αγράμματος** < γράμ- ματα < γράφω: *писати*) iii) сложена реч (**ανυπόμονα** < υπομονή < υπό- + μένω).

6.1.6. Углавном сложенице чувају свој непроменљив део, тј. основу (**άνομο** < α- + νόμος) која потиче из древног (**ανελέητα** < αν- + έλεος: *милосрђе*) или савременог грчког (**αδίστακτος** < α- + διασταγμός: *устручавање*). Односе се на конкретне (**άναντρος** < άνδρας = *мушкарац*) или апстрактне (**ανυπόμονα** < αν- + υπο- μονή = *стрпљење*) именице, бројиве (**αμούστακο** < α- + μουστάκι = *бркови*) и небројиве (**άμυαλη** < α- + μυαλό = *мозак*) и бележе: 1) део људског тела: **αμούστα- ко** < μουστάκι: *бркови*; 2) новац: **άπροικη** < προίκα = *мираз*; 3) психичко обележје: **ανελέητα** < έλεος = *милосрђе*; 4) интелектуалну делатност: **αγράμματος** < γράμματα; 5) људске полове: **άναντρος** < άνδρας = *мушкарац*; 6) делатност: **ατρύ- γητα** < τρύγος = *берба*.

6.1.7. Именице од којих потичу српске сложенице настале су префиксално-суфиксалном творбом и „формално показују могућност двојаког тумачења на плану творбе: 1. према негираном придеву: образован

– необразован – необразованост или 2. према апстрактној именици која им је у основи: образован образованост – необразованост” (Радовић-Тешић 1987: 97). С тим у вези Ристић сматра да је тумачење таквих именичких облика везано за тип који указује на: „особину или стање онога који је или што је онакав или онакво (што се исказује основним негираним придевом)” ,док други тип чине префиксално-суфиксалне именице чије је значење у смислу ‘особина / стање онога који није/што није онакав/ онакво’ (што се исказује основним негираним придевом)” (Ристић 2009: 160).

6.1.8. Три од негираних еквивалената отелотворују номинализовани глаголски придеви трпни (**ἀμαχος** < не-наоружано / **ἀνύπαντρη** < не-удата / **ἀτα-φους** < не-сахрањен); код шест (1, 3, 8, 11, 14, 16) други члан сложенице је придев; два се формирају уз предлог / префикс *без* (5, 15); један (18) са негативном неодређеном заменицом, а осталих шест са структурама уз позитивну значењску нијансу. У једном случају (7) еквивалент је присвојна сложеница чији је први члан придев (са негативним значењем) и други именица.

6.1.9. На основу пронађених примера констатујемо да они бележе: а) одсуство апстрактног појма попут еуфемистичког израза (не-удата), будући да ублажавају негативан садржај (Радовић-Тешић 1987: 97); б) супротност према значењу наведеном у основи речи и то префиксом-квалификатором (*бездушан*); разликовање од људи са једнаком особином (*неписмен*) постиже се префиксом класификационог карактера. У ствари „именице овог типа одликују се и потенцијалним значењем вредносне, негативне оцене” (Ристић 2009: 163).

I. одрична речца α - α) придеви / глаголи		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. αγνώριστος (177)	< α + γνωρίζω = познавати	нисам га могао препознати (149)
2. αδιάφορος (121)	< α + διαφέρω = разликовати	равнодушно (103)
3. ακάλυφτος (266)	< α + καλύπτω = покрити	нема заштитницу (228)
4. ακατοίκητα (293)	< α + κατοικώ = становати	ненастањене (254)
5. ακλάδευτα (126)	< α + κλαδέω = обрезивати	необрезано (σελ.107)
6. άκλαφτος (151)	< α + κλαίω = плакати	неоплакан (128)
7. ακούρευτος (299)	< α + κουρεύω = шишати	неошишан (259)
8. αλάδωτο (25)	< α + λαδώνω = мазати	гладни (21)
9. άλιωτο (261)	< α + λιώνω = топити	није био отопио (224)
10. αμάζωγτο (290)	< α + μαζεύω = скупити	необрано (251)
11. αμάλαγο (142)	< α + μαλάσσω = трљати	младалачко (120)

12. αμάσητες (129)	< α + μασώ = жвакати	не жваћући (110)
13. αμίλητος (59)	< α + μιλώ = причати	ћутљив (49)
14. αναπάντεχη (137)	< αν + απαντέχω = очекивати	неочекивана (116)
15. ανεξάρτητα (219)	< αν + εξαρτώμαι = зависити	независних (187)
16. ανήμποροι (115)	< αν + μπορώ = моћи	осећамо слабост (97)
17. ανυπόφορη (195)	< αν + υποφέρω = подносити	неподношљивим (165)
18. αξέχαστη (29)	< α + ξεχνώ = заборавити	незаборавно (24)
19. αξούριστος (299)	< α + ξυρίζω = обријати	необријан (259)
20. απαρηγόρητο (179)	< α + παρηγορώ = утешити	неутешно (152)
21. απάτητες (29)	< α + πατώ = газити	непроходне (24)
22. άπλυτοι (167)	< α + πλένω = опрати	прљави (141)
23. απότιστα (126)	< α + ποτίζω = заливати	незаливено (107)
24. άπραγο (155)	< α + πράττω = учинити	ненавикло (132)
25. απρόβλεφτη (32)	< α + προβλέπω = предвидети	непредвиђено (27)
26. απρόσκλητη (145)	< α + προσκαλώ = позвати	је ...искрела (123)
27. απροστάτευτη (96)	< α + προστατεύω = штитити	незаштићено (81)
28. άσβηστη (24)	< α + σβήνω = гасити	неугушива (20)
29. ασταμάτητα (321)	< α + σταματώ = престати	непрестано (277)
30. αστόλιστος (151)	< α + στολίζω = украсити	неумивен (128)
31. ασυγκράτητο (92)	< α + συγκρατώ = уздржати	необуздан (78)
32. ατάραχος (178)	< α + тарάττω = узнемирити	одважно (151)
33. ατελώνιστο (65)	< α + τελωνίζω = оцаринити	неоцарињен (55)

6.1.10. Највећи део примера има наставак **-τος** и засновани су на веома учесталој структури у новогрчком: „*префикс α- + аористска основа или партицип пасивног перфекта + -τος*“. Означавају: а) оног који није постао прималац радње означене мотивационим глаголом (**αξούριστος**: *необријан*); б) оног који не доживљава резултат радње бележене глаголом (**απροστάτευτος**: *незаштићен*); в) оног који не може да прими радњу глагола (**απαρηγόρητος**: *неутешан*). Ти придеви у значајној мери одражавају пасивно стање (**άπλυτος**: *неопран*); или активно стање (**αμίλητος**: *ћутљив*).

6.1.11. Малобројна је у корпусу категорија средњовековног порекла која је ради своје морфолошке транспарентности веома учестала у новогрчком свакодневном говору. Придеви типа (**αναπάντεχος**: *неочекиван*) формирају се овако: *префикс α- + презестска основа + -ος*“.

6.1.12. Осим тога, јављају се старогрчки придеви сачињени од негативног префикса α- и самогласничке апофоније (**ανυπόφορος** < υποφέρω: *подносити*), али и придеви чији је -γ- карактер мотивационе основе (**άπραγος** < α- + πράττω = учинити).

6.1.13. Међу српским еквивалентима доминантан проценат заузимају сложенице са негативном речцом *не-* и: а) глаголским придевима радним или трпним, глаголским прилогом садашњим са суфиксима *-ан* (*необријан*), *-ен* (*незаливен*) који указују на потпуно одрицање; б) придевима на *-ив* (*неподношљив*) који носе одрично-потврдно значење, односно јасно одсуство особине основног придева, али паралелно и присуство значењске нијансе супротне од основе.

6.1.14. Неким грчким негираним придевима (8, 11, 13, 22, 31) у српском одговарају позитивни (или бар неутралног значења) придеви или предикатске синтагме (1, 3, 16).

6.1.15. Вреди нагласити да негирани грчки придеви и њихови српски еквиваленти имају исти редослед префиксално-суфиксалних конституената.

6.2. Именице

Један (1) је пример изведен од придева, два (2) од именица и три (3) од глагола.

I. одрична речца α - б) именице / придеви		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. ακαθαρσίεις (322)	< α + καθάρως = чист	измета (278)

6.2.1. У једином примеру негативна речца додаје се мотивационом придеву са наставком *-ος*, *-η*, *-ο*. Српски еквивалент је сложена именица са позитивном морфолошком подлогом и одричном конотацијом.

I. одрична речца α - б) именице / именице		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. αδυναμία (36)	< α + δύναμη = моћ	слабост (30)
2. ἄμοιρε (13)	< α + μοίρα = судбина, срећа	несрећнице (11)

6.2.2. Једна (**αδυναμία** < α- + δύναμη) од негираних именица настала је од девербализоване именице, значи да се најпре десила номинализација, онда лексикализовање и на крају негирање помоћу негативног префикса *α-* који изражава одсутност појма из мотивационе основе. Друга је поименичен придев који је баш у том облику учестао у свакодневном и књижевном грчком језику.

6.2.3. Српски еквивалент првој именици показује занимљиво са лингвистичког аспекта подударање наставака апстрактних именица (-ία за грчки и -ост за српски: αδυναμία = слабост, σοφία = мудрост); другој је еквивалент морфолошки једнак, то јест супстантивизиран придев.

6.2.4. Када пажљиво погледамо примере у обама језицима, видећемо како се чак и род именица поистовећује: (αδυναμία - слабост: ж), (άμοιρος - несрећник: м).

I. одрична речца α - б) именице / глаголи		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. αρρώστια (27)	< α + ρώννυμι = бити јак	болести (22)
2. ασφάλεια (44)	< α + σφάλλω = грешити	сигурност (36)
3. άτακτοι (157)	< α + τάττω = распоредити	пљачкаши (133)

6.2.5. Све су именице изведене од негативне партикуле која бележи одсуство особине описане мотивационом основом, односно застарелим старогрчким глаголима. Прве две су женског рода, док је трећа поименичен придев мушког чије је актуелно значење „несташан“.

6.2.6. Када је реч о српским еквивалентима, на првом месту треба навести да ниједан од њих није сложена реч. При томе се сусрећемо са неретким случајем да примеру префигираном са негативном речцом (α - σφάλεια) одговара именица са позитивном конотацијом („сигурност“). Еквивалентни глаголи су по један транзитиван (3), интранзитиван (2) и копулативан (1).

6.3. Глаголи

Њихова је основа по један (1) придев и једна (1) именица.

I. одрична речца α - в) глаголи / придеви		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. (να) αχρηστέψει (232)	< α + χρηστός = користан	да онеспособи (198)

6.3.1. Само један је глагол формиран од одричне речце α- са нијансом супротности и глаголског придева (χρηστός) са ограниченом употребом у савременом језику. Српски еквивалент је изведен од емфатичног префикса ο-, негативне речце не- који придеву приписује значење искључивања особине исказане у основи.

I. одрична речца α - в ₂) глаголи / именице		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. (να) αστοχήσω (227)	< α + στόχος = мета	бих омашио (194)

6.3.2. У корпусу је нађен један (1) глагол који почиње са α- и садржава негативну семантику. Његов српски еквивалент је транзитиван глагол чији је морфолошки облик резултат префиксално-суфиксалне творбе.

7. Емфатична речца

Негативни префикс α- са нијансом наглашавајућег значења разматрамо код придева (1 пример), именица (1 пример) и глагола (2 примера).

7.1. Придеви

II. емфатична речца α + а) придеви / придеви		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. ἀνάλαφρος (15)	< αν + ἐλάφρος = лак	лак (12)

Једини пример придева насталог од емфатичне речце αν- < α- и простог придева на -ύς презентира се са најчесталијим наставком -ος. Добијен српски еквивалент нема уопште префикса, већ означава својство у стандардном степену.

7.2. Именица

II. емфатична речца α + б) именице / именице		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. ἀδέρφια (16)	< α + δελφύς = материца	браће (13)

Јавља се један (1) пример чија је основа именица старогрчког порекла и која се више не употребљава. У грчком језику та збирна именица односи се на мушку и женску децу истог оца, док у српском искључиво на мушку. Поред тога у обама језицима у множини представља се у различитом роду: то је именица средњег у грчком, а женског у српском (у једнини је мушког рода).

7.3. Глаголи

II. емфатична речца α + в) глаголи / глаголи		
ГРЧКИ ТЕКСТ	ЕТИМОЛОГИЈА	СРПСКИ ТЕКСТ
1. <i>αλησμονός</i> (103)	< α + λησμονώ = заборавити	се...није заборављао (87)
2. <i>απαράτός</i> (133)	< α + παρατός = оставити	остави (112)

Оба глагола који се формирају од емфатичне речце и глаголске (презентске) основе припадају другој коњугацији (акцентован наставак) и транзитивним предикатима. Изненађује чињеница да се као еквиваленти у српском јављају негативна структура перфекта и потврдни облик заповедног начина, значи да су оба одговарајућа облика без негативног префикса.

8. Закључна разматрања

Разматрањем употребе грчке партикуле α - као носиоца значења одрицања, али и нијансе емфазе у оригиналном грчком роману, као и њених преводних еквивалената у српском корпусу уочено је да се у грчком и српском негација може отелотворити на синтетички начин, односно помоћу префиксације или префиксално-суфиксалне творбе. У грчком, лексичким јединицама изведеним са речцом α - одговара, као најзаступљенија подгрупа и стога као примарни еквивалент, конструкција са префиксом *не-*, следе просте речи, док се најмање фреквенције структуре са *без-*.

Извори

- Сотириу 1983: Δ. Σωτηρίου, *Ματωμένα χόματα*. Αθήνα: Κέδρος.
 Сотириу 2001: Д. Сотириу, *Земља натопљена крвљу*. Београд: Просвета.

Литература

- Бабиниотис 1998: Γ. Μπαμλινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας. (РНГЈ)
 Бошков 1981: Д. Бошков, Придевске негације префикса не-, а-, без-, *Наш језик*, XXV/ 1–2, Београд, 63 - 67.
 Велудис 2005: Γ. Βελούδης, *Η άρνηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
 Гортан-Премк 1987: Д. Гортан-Премк, О семантичком односу деривата према творбеној основи, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 16/1, Београд, 101–107.

- Грицкат 1961-1962: И. Грицкат, О антонимији, *Зборник за филологију и лингвистику*, IV–V, Нови Сад, 87- 90.
- Јесперсен 1917: О. Jespersen, Negation in English and other languages, *Selected Writings of Otto Jespersen*, London - Tokyo: George Allen & Unwin Ltd. Senjo Publishing Co. Ltd., 3 - 151.
- Клајн 2002: И.Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*,1, Београд - Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства – Матица српска – Институт за српски језик САНУ.
- Клерис – Бабиниотис 2005: Χ. Κλαίρης, – Γ. Μπαμπινιώτης, *Γραμματική της Νέας Ελληνικής: Δομολεειτουργική - Επικοινωνιακή*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Круж 2006: А. Cruse, *A Glossary of Semantics and Pragmatics*, Edinburg: Edinburg University Press.
- Московљевић 1966: Ј. Московљевић, О подизању негације у српском језику, *Јужнословенски филолог*, LII, Beograd, 89 - 98.
- Мразовић-Вукадиновић 1990: П. Мразовић - З. Вукадиновић, *Граматика српскохрватског језика за странце*, Сремски Карловци: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- Оташевић, 1995-1996: Ђ. Оташевић, Значење придева са префиксом не-, *Наши језик*, XXX, Београд, 89–95.
- Пипер и др. 2005: П. Пипер и др., *Синтакса савременога српског језика, Проста реченица* (редакција Милка Ивић), Београд -Нови Сад: Институт за српски језик САНУ - Београдска књига - Матица српска.
- Радовановић 1990: М. Радовановић, Номинализација и негација, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, XXXIII, Нови Сад, 407– 416.
- Радовић-Тешић 1987: М. Радовић-Тешић, Творба именица с префиксом не- у савременом српскохрватском језику, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 16 / 1, Београд, 93–100.
- Речник Новогрчког 1998: Ε. Μαυρακάκη – Πολυβίου и др., *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*, Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Α.Π.Θ.(PH)
- Ристић 1961-1962: О. Ристић, Функција префикса не- у неким именичким и придевским композитима, *Јужнословенски филолог*, XXV, Београд, 385-393.
- Ристић 2009: С. Ристић, *Модификаторске функције префикса не - . Модификација значења и лексички модификатори у српском језику*, Београд: Институт за српски језик САНУ.
- Триантафилидис 1941: Μ. Τριανταφυλλίδης, *Νεοελληνική Γραμματική της Δημοτικής*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Panagiotis Georgios Asimopoulos

THE NEGATIVE PARTICLE α - IN GREEK AND ITS SERBIAN TRANSLATION EQUIVALENTS

In accordance with the traditional confrontational studying of two typologically and genetically different languages, Greek and Serbian this paper investigates the universal linguistic category with negative particles. At the vocabulary level are analyzed the most common way of synthetic negation in Greek by the particle α - and its translation equivalents which in the corpus are mainly expressed by the prefixes *ne-* and *bez-*.

Key words: Greek, Serbian, particle, negation.

